Халқ сўзи

Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган • E-mail: halksuzi@sand.uz • 2002 йил 10 август, 166 (2994) Шанба

Мустақиллик йилларида бутун мамлакатимиз бўйлаб мисли кўрилмаган бунёдкорлик ишлари амалга оширилмоқда. Нафақат вилоят, шаҳар ва туманлар, балки энг олис қишлоқларда ҳам замонавий турар-жойлар, корхоналар, саломатлик масканлари, билим даргоҳлари қад ростлаб, кенг ва равон йўллар, кўприклар қурилмоқда. Азим пойтахтимиз жаҳондаги энг гўзал шаҳарлардан бирига айланмоқда.

Бунёдкорлар байрами

Тошкентдаги муҳташам "Туркистон" саройида анъанавий байрам — Қурувчилар кунига бағишлаб ўтказилган кечада ана шу ҳақда гап борди.

Тадбирни Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг биринчи ўринбосари К.Тўлаганов очди.

Мамлакатимиз истиқлолининг ўн бир йиллиги байрами арафасида бунёдкорлик ишлари янада кенг қулоч ёйди. Хусусан, Сурхондарёдаги Тўполон ГЭСи, Тошкент вилояти Бўстонлиқ туманидаги Чорвоқ ҳудудида жаҳон андозалари талабларига жавоб берадиган янги дам олиш мажмуи ва бошқа йирик иншоотлар бунёд этилмоқда.

Тадбирда бунёдкорлик ишларида алоҳида ўрнак кўрсатган бир гуруҳ қурувчиларга эсдалик совғалари топширилди.

Таниқли санъат усталари ва ижрочи ёшларнинг байрам концерти кечага алоҳида файз киритди.

Маросимда Тошкент шаҳар ҳокими Р.Шоабдураҳмонов иштирок этди.

Назокат УСМОНОВА,
ЎзА мухбири.

МУВОФИҚЛАШТИРУВЧИ КЕНГАШ ЙИҒИЛИШИ

Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Компьютерлаштиришни янада ривожлантириш ва ахборот-коммуникация технологияларини жорий этиш тўғрисида"ги Фармони ва Вазирлар Маҳкамасининг бу борадаги қарорига мувофиқ ташкил этилган Компьютерлаштириш ва ахборот-коммуникация технологияларини ривожлантириш бўйича Мувофиқлаштирувчи Кенгашнинг навбатдаги мажлиси бўлиб ўтди.

Бош вазир ўринбосари А.Орипов бошқарган мазкур мажлисда Мувофиқлаштирувчи Кенгаш аввалги мажлиси қарорлари ижроси ҳамда телекоммуникациялар ва маълумот узатиш миллий тармоғини тараққий эттириш, давлат бошқарувида электрон технологияларни жорий этиш, электрон тижоратни ривожлантириш дастурлари лойиҳаларини ишлаб чиқиш, шунингдек, "Электрон рақамли имзо тўғрисида", "Электрон ҳужжатлар алмашиш тўғрисида" ҳамда "Электрон тижорат тўғрисида"ги қонунларнинг лойиҳаларини тайёрлашнинг бориши хусусидаги масалалар муҳокама этилди.

Мажлисда, жумладан, ўтган даврда Интернет тармоғида Мувофиқлаштирувчи Кенгашнинг Web-сайти (www.ICTCouncil.gov.uz) очилгани ҳамда унда ишчи гуруҳлар таркиби бўйича маълумотлар ҳамда қонун ва дастурлар лойиҳалари жойлаштирилгани, бу маълумотлар доимий равишда янгилаб борилаётгани, шунингдек, Компьютер ва ахборот технологияларини ривожлантириш ва татбиқ этиш маркази ташкил қилингани қайд этилди. Кадрлар тайёрлаш миллий дастурини ҳаётга татбиқ эта бориб, ахборот-коммуникация технологиялари соҳасида малакали кадрлар тайёрлаш ва қайта тайёрлаш ишларини янада жадаллаштириш зарурлигига эътибор қаратилди.

Б.НОРБОЕВ,
ЎзА мухбири.

ОҚСАРОЙДА ҚАБУЛ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 9 август куни Оқсаройда АҚШ Қуролли кучлари Штаб бошлиқлари бирлашган қўмитаси раисининг ўринбосари Питер Пейсни қабул қилди.

Учрашувда давлатимиз раҳбари Ўзбекистон билан АҚШ ўртасидаги муносабатлар изчил ривожланиб бораётганидан мамнуният изҳор этди.

— Ўзбекистон билан АҚШ ўртасида стратегик шериклик ва ҳамкорлик асослари тўғрисида декларация имзолангани ҳамкорлик самарали кечишининг муҳим омили бўлмоқда, — деди Ислом Каримов. — Мазкур ҳужжат икки давлатга ҳам катта масъулият юклайди. Бу ҳужжатнинг аҳамияти шундаки, у мамлакатларимиз ўртасида нафақат ҳарбий-техникавий, балки иқтисодий, ижтимоий ва бошқа муҳим соҳаларда ҳам алоқаларни кенгайтириб боришни назарда тутади.

Суҳбат чоғида минтақавий хавфсизлик, халқаро терроризмга қарши кураш, икки давлат ўртасида ҳарбий-техникавий ҳамкорликни янада ривожлантиришга оид, шунингдек, томонларни қизиқтирган бошқа масалалар юзасидан фикр алмашилди.

(ЎзА).

СУРАТДА: қабул пайти. Абдувоҳид ТЎРАЕВ олган сурат.

Ислоҳот одимлари

Хорижликлар яна келишади

Қўқондаги шойи тўқиш корхонаси — «Ўзбек ипаги» уюшмаси таркибидаги энг кекса корхоналардан бири. Дастлаб абрбандларнинг кичик уюшмаси сифатида ўтган асрнинг бошларида иш бошлаган бу жамоа кейинчалик артелга айлантирилди. Мана, салкам ўн йилдирки, у акционерлик жамияти сифатида фаолият кўрсатяпти.

Тан олиш керак, мулк шакли ўзгаргач, таъминотчилар ва буюртмачилар билан ўзаро муносабатларда қатор қийинчиликлар вужудга келди. Хусусан, юқори сифатли атлас ишлаб чиқаришда қўлланиладиган сунъий тола — вискоза асосан Россиядан олиб келинарди. Хомашёни етказиб беришдаги узилишлар туфайли ўтган асрнинг тўқсонинчи йиллари охирига келиб, корхона банкротлик ёқасига келиб қолди.

Шундай оғир бир шароитда шаҳардаги тадбиркорлар ёрдамга келишди. Улар хомашё етказиб беришни ўз зиммаларига олишди. Тадбиркорлар билан ипакчиларнинг ҳамкорлиги туфайли корхона жорий йилдан бошлаб тўла қувват билан ишлай бошлади.

Энг муҳими, қисқа муддат ичида бу ерда корхонанинг фахри бўлган, унинг довруғини Лейпциг, Карлово Вари, Сингапур ва бошқа ўнлаб шаҳарлардаги ярмаркаларда дунёга танитган қадим нусха атласлардан ташқари, ўн бешга яқин янги турдаги шойи матолари ишлаб чиқариш ўзлаштирилди. Жамоа секин-аста оёққа тургани сайин, ноилож ишни тарк этган одамлар жонажон корхонаси бағрига қайта бошлади. Агар йил бошида бу ерда 100 га яқин атласчи меҳнат қилган бўлса, ҳозир уларнинг сони икки баробар кўпайди.

Маъмурият буюртмачилар билан тузилган шартномаларнинг ижросига алоҳида аҳамият бераяпти. Аввалгидек, харидорларга омборларда тахлаб қўйилган маҳсулотлар тавсия қилинмай, уларнинг буюртмалари бўйича узоғи билан бир ҳафта - ўн кун ичида хоҳлаган турдаги товарлар тайёрлаб беріляпти. Бу фақат буюртмачи билан корхона ўртасидаги ўзаро ишонч, ҳурматни мустаҳкамлабгина қолмай; балки омборларда тайёр маҳсулотлар туриб қолишининг олдини олаётир.

Ана шу ишларнинг барчаси корхонада ишлаб чиқариш суръатларининг барқарорлигини таъминламоқда. Агар йил бошида белгиланган режалар учма-уч уддаланган бўлса, ярим йиллик якунида эса 139 фоиз бажарилди. Ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 172 миллион сўмлик кўп маҳсулот тайёрлашга эришилди.

Акциядорлик жамиятида шойи матолар билан бирга халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришга ҳам катта эътибор қаратилмоқда. Махсус кийим бошлар, жинси матолари таърифи Россиядагиларнинг ҳам эътиборини тортди. Корхона ҳамкорлари уларни харид қилиб, бунинг эвазига Ҳамдўстлик мамлакатларидан тўқимачилик буёқлари, эҳтиёт қисмлар, хомашё олиб келмоқдалар. Йил охирига қадар бу ерда бахмал тайёрлаш цехини ишга тушириш ҳам кўзда тутиляпти.

— Яқинда шаҳримизга бир гуруҳ германиялик ишбилармон ва тадбиркорлар, енгил саноат мутахассислари ташриф буюришди, — дейди корхона раҳбари Шаҳодатхон Аҳмедова. — Улар Лейпциг ярмаркаси орқали бизда тайёрланаётган маҳсулотлардан яхши хабардор экан. Немис мутахассислари корхонамиз имкониятлари, ишлаб чиқариш қувватлари, дастгоҳларнинг жаҳон андозаларига мослиги, ишчилар малакаси билан яқиндан танишдилар. Биз меҳмонларга Юртбошимизнинг ҳукумат мажлисидаги маърузасининг мазмун-моҳиятини гапириб бердик. Уларда республикамизда чет эллик сармоядорларга яратилаётган шарт-шароит, имтиёзлар катта қизиқиш уйғотди. Меҳмонлар, албатта, қўқонлик шойи тўқувчилар билан ҳамкорлик қилиш, келгусида қўшма корхона барпо этишга аҳдлашиб, юртларига қайтишди.

Бу энди корхона учун истиқболда янги саҳифа очилишидан далолат беради.

Набижон СОБИР,
«Халқ сўзи» мухбири.

Олий Мажлиснинг IX сессияси олдидан

Шу кунларда Олий Мажлиснинг навбатдаги сессияси кун тартибига киритилган масалалар қўмиталарда атрофлича ўрганилиб, муҳокамага тайёргарлик жараёни бошлаб юборилди. Биз сессия муҳокамасига қўйилиши назарда тутилаётган «Ихтиролар, фойдали моделлар ва саноат намуналари тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни (янги таҳрири) лойиҳасининг мазмун-моҳияти ҳақида маълумот беришни сўраб, Олий Мажлис Фан, таълим, маданият ва спорт масалалари қўмитаси раиси Нарзулла ЖЎРАЕВга мурожаат қилдик.

Янгилик — имкониятлар дебочаси

— Ўзбекистон Республикасининг «Ихтиролар, фойдали моделлар ва саноат намуналари тўғрисида»ги қонуни янги таҳрири лойиҳаси «Ўзбекистон Республикаси ва Европа ҳамжамиятлари ҳамда уларнинг давлат аъзолари ўртасида 1999-2005 йилларга мўлжалланган шериклик ва ҳамкорлик ҳақидаги Битимни амалга ошириш юзасидан Ўзбекистон ҳукумати асосий ташкилий тадбирларининг комплекс программаси»га мувофиқ ишлаб чиқилган (Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 3 сентябрдаги 415-қарорига илова).

Ўзбекистонда ихтиролар, фойдали моделлар ва саноат намуналарини яратиш, қонуний муҳофазалаш ва улардан фойдаланиш соҳасида 1994 йилдаёқ ҳуқуқий база яратилган бўлиб, изчил амал қилиб келмоқда. 1994 йил 6 майда «Ихтиролар, фойдали моделлар ва саноат намуналари тўғрисида»ги Қонуннинг қабул қилиниши Ўзбекистоннинг саноат мулки объектлари ҳуқуқий муҳофазаси бўйича жаҳон тизимига киришига кўмаклашди. Шуни таъкидлаб ўтиш лозимки, Ўзбекистон 1993 йилдан буён саноат мулки муҳофазаси бўйича Париж конвенцияси ҳамда Патент кооперацияси тўғрисидаги шартнома аъзосидир.

Мамлакатимизда патент олиш учун буюртмалар тузиш, уларни кўриб чиқиш, патент бериш, саноат мулки объектларини давлат рўйхатидан ўтказиш жараёнларини тартибга солишга оид бир қатор меъёрий ҳужжатлар амал қилмоқда. Жумладан, эксперт таркиби тайёрланган, патент институти тузилган, эксперт тартибида иш юритиш компьютерлаштирилган. Амалдаги қонунчиликка мувофиқ буюртмаларни экспертизадан ўтказиш ва ихтиролар ҳамда саноат намуналарига муҳофаза ҳужжатлари беришнинг икки вариантли тизими ишлаб турибди. Экспертиза натижаларига кўра дастлабки патент ёки патент берилиши мумкин.

Дастлабки патент соддалаштирилган экспертизадан, патент эса том маънодаги экспертизадан сўнг берилади. Бу усул ихтирочилик фаолиятини рағбатлантириш ва ички бозорни миллий технология асосида яратилган товарлар билан тезроқ тўлдириш мақсадида таклиф қилинмоқда.

(Давоми 2-бетда).

КОМИССИЯ МАЖЛИСИ

Аёллар ва ўсиб келаётган авлод соғлиғини мустаҳкамлаш масаласи бўйича доимий фаолият кўрсатувчи ҳукумат комиссиясининг навбатдаги мажлиси бўлиб ўтди. Унда вазирликлар, идоралар раҳбарлари, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши раиси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимининг иқтисодий масалалар ҳамда оила, оналик ва болаликни ижтимоий муҳофаза қилиш масалалари бўйича ўринбосарлари иштирок этди.

Мажлисни Ўзбекистон Республикаси Бош вазири ўринбосари, комиссия раиси Р.Азимов бошқарди.

Мажлисда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 5 июлдаги оилада тиббий маданиятни юксалтириш, аёллар саломатлигини мустаҳкамлаш, соғлом авлод туғилиши ва тарбияланиши устувор йўналишларини амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисидаги қарорининг бажарилиши кўриб чиқилди.

Таъкидландики, дастурда аҳоли ўртасида, айниқса, ёшлар орасида тушунтириш ва тарбия ишлари олиб бориш, оналик ва болаликни муҳофаза қилишга ихтисослашган соғлиқни сақлаш муассасалари моддий техника базасини мустаҳкамлаш, 2005 йилгача 1036 та қишлоқ врачлик

(Давоми 2-бетда).

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Тошкент Ислом университетида республикамизнинг шарқшунос олимлари, таниқли уламолар, шунингдек, мазкур ўқув даргоҳининг ўқитувчилари ва иқтидорли талабалари иштирокида "Ислом динида мазҳаблар" мавзуида илмий-назарий анжуман бўлиб ўтди.

ИЛМИЙ-НАЗАРИЙ АНЖУМАН

Уни Ўзбекистон Республикаси Бош вазири ўринбосари Ҳ.Кароматов бошқарди.

Анжуманда Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси З.Ҳусниддинов "Ислом динидаги мазҳабларда диний бағрикенглик масалалари" мавзуида маъруза қилди. Шунингдек, "Суннийлик ва шиаликнинг тарихий илдизлари", "Ҳанафийлик — мўътадил мазҳаб", "Ҳанафий мазҳабида аёлларнинг ўрни", "Арабий манбаларда мазҳаблар мавзуининг ёритилиши", "Француз диншунослиги ислом мазҳаблари тўғрисида" каби мавзулардаги маърузалар тингланди.

Исломнинг муқаддас манбалари Қуръони Карим ва Ҳадиси шарифлар тафсир, изоҳ ва тушунтириш талаб қилиши сабабли динимизда турли оқимлар — мазҳаблар юзага келгани, уларни илмий жиҳатдан ўрганиш масалаларига алоҳида эътибор бериш зарурлиги таъкидланди. Халқимизни миллий истиқлол мафкураси руҳида тарбиялашда умуминсоний қадриятлар қатори ислом аҳлоқи асосларини замон талаблари даражасида тушунтириш ва айрим ғайри исломий оқимлар ғояларининг зарарли оқибатларини фош этувчи нашрларни халқимизга етказиш шу куннинг долзарб вазифасидир.

Диний мутаассиблик билан курашиш чораларидан бири оммага зарур билимларни ҳам илмий асосда, ҳам содда, тушунарли тил ва услубда етказиш ҳисобланади. Халқимиз руҳида диний жаҳолатга қарши кураш тажрибасини шакллантириш, бу орқали эса динни ўзларига ниқоб қилиб олган баъзи гуруҳлар салбий таъсирининг олдини олиш бугунги кунда нафақат исломшунослар, балки бевосита фуқаролар билан ишловчи барча бўғин ташкилотлар олдида турган энг муҳим вазифалардандир.

Ислом дини ҳаёт фалсафаси экани, у жамият аъзоларини энг юксак инсоний фазилатлар эгаси қилиб тарбиялаши, инсонпарварлик, халқпарварлик, адолат, ҳалоллик, бошқа динларга эҳтиром, олижаноб ахлоқни тарғиб этишини яхши англаб етмоқ, ислом тарихидан хабардор бўлиб, ватандош уламоларимизнинг ислом тараққиётига қўшган буюк ҳиссасини билмоқ ҳар қайсимиз учун муҳим эканлиги илмий-назарий семинар иштирокчилари томонидан яна бир бор эътироф этилди.

(ЎзА).

Луқма

Кроссворддаги туҳмат

Ўзбекистон-Россия давлатлари ўртасидаги дўстлик, ҳамкорлик алоқалари кундан кунга мустаҳкамланиб, ривожланиб бормоқда. Лекин ўзбек-рус халқлари орасига нифоқ солишга уринаётган кимсалар борлигини ҳам унутмаслигимиз керак. Мен бунга «Аргументы и факты» газетасининг 2002 йил август ойида чиққан 31-сонидаги кроссвордни кўздан кечираётиб амин бўлдим. 20-бетдаги кроссворднинг 49-саволи шундай тузилган: «Босқинчи... ўзи ўлдирган одамларнинг боши билан чавгон ўйнаган. У ўз ғалабаларини қурбонларининг кесилган бошларидан тўққиз метрли пирамида тиклаш орқали абадийлаштирган (аслияти шундай: «Завоеватель... играл в поло черепами убитых им людей. Он увековечил свои победы возведением девятиметровой пирамиды из отрубленных голов его жертв»). Минг афсуски, бу саволнинг жавоби – Темур.

Буюк давлат арбоби ва саркарда Амир Темур бобомизнинг 660 йиллик таваллуд тўйи 1996 йили ЮНЕСКО томонидан халқаро миқёсда кенг нишонланди. Тўй кунларида Соҳибқирон бобомизнинг ҳаёти ва фаолиятига оид кўплаб тарихий қўлёзмалар чоп этилди. Уларда Соҳибқирон бобомизнинг Ватан озодлиги ва юрт фаровонлиги ғамида яшагани, ғалабаларини абадийлаштириш мақсадида фуқарога эҳсон улашгани, асирларга озодлик бергани, шаҳару қишлоқларни ободонлаштиргани, илму фанга ҳомийлик қилгани, бошқа юртлар билан ҳамкорлик ришталарини боғлагани ҳақида айтилади. Қолаверса, Европани Боязид қаҳридан, Россияни мўғуллар зулмидан халос қилган бизнинг Соҳибқирон бобомиз эмасмиди? Бундай бўҳтондан мақсад нима? Эски тузум найранглари кимга зарур бўлиб қолди? Яхшилик қилишни биладиган одам эмас, бировга ёмонликни раво кўрмайдиган киши саховат соҳибидир, дейдилар. Бу найранглару ўзгалар чаманига тош отишдан кўра ўз кулбангда бир дона гул ундирганинг яхшироқ эмасми?

Умуман олганда, республикамиз газета-журналларида чоп этилаётган кроссворд, сканвордларни диққат билан кўздан кечириш фойдадан холи эмас. Хусусан, «Суғдиёна» газетасининг шу йил 29 июль куни чиққан 58-сонида 11-бетда берилган сканворддаги қуйидаги саволга эътиборингизни қаратамиз: «Маҳмуд... бухоролик исёнчи». Бу саволнинг жавоби мўғул истилочиларига қарши бошланган озодлик ҳаракатининг йўлбошчиси Маҳмуд Торобий эканлигини билгач, ҳафсалангиз пир бўлади. Ажабланадиган жойи шундаки, Маҳмуд Торобийнинг оддий исёнчи эмас, Ватан озодлиги учун бошланган қўзғолоннинг бошлиғи эканлиги мактаб дарсликларида ҳам бор («Ўзбекистон тарихи», 7-синф, 166-167-бетлар). Энди шу газетанинг 60-сонида 11-бетда берилган сканворддаги ушбу саволга нима дейсиз: «... бин Ладен». Бу саволнинг жавоби – Усама. Билмадим, дунё миқёсида биринчи рақамли террорчи деб аталган Усама бин Ладен номини ҳеч бир шарҳсиз сканвордга киритишдан мақсад нима?

Ҳа, биз ҳамиша огоҳ бўлишимиз керак. Бу талаб матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимларига кўпроқ тегишли. Чунки мафкурамизга зид бирор гап ёки жумланинг матбуот саҳифасида пайдо бўлиши нохуш оқибатларга олиб келиши мумкин. Шу боис, бир қарашда беозор кўринган кроссворд, сканвордлардаги туҳматларга, қалтис савол-жавобларга эътибор қаратишимиз, уларга қарши муносиб зарба беришимиз керак.

Асрор МЎМИНОВ.

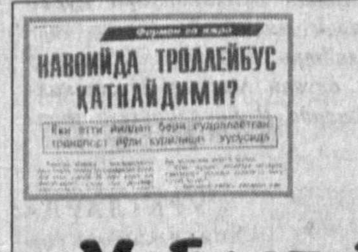

"Халқ сўзи" назоратида

Навоий вилояти ҳокимлигида «Халқ сўзи»нинг шу йил 26 апрель сонида чоп этилган «Навоийда троллейбус қатнайдими?» сарлавҳали мақола муҳокамасига бағишланган йиғилиш ўтказилди.

Маблағ кўчириб берилади

Унда мутасадди ва ҳомий ташкилотлар раҳбарлари қатнашдилар. Қабул қилинган қарорга кўра, шаҳардаги троллейбус йўли қурилиши учун ҳомий ташкилотлар ҳисобидан 25 миллион, вилоят бюджети даромадларининг харажатлардан зиёд қисми ҳисобидан 20 миллион сўм миқдорида маблағ кўчириб беришга келишилди. Бундан ташқари, бунёдкорлик борасидаги ишларни янада тезлаштириш мақсадида 2003 йили манзилли дастур асосида сармоя ажратиш кўзда тутилган.

С. ЛАТИПОВ,
Навоий вилояти ҳокимининг биринчи ўринбосари.

Янгилик — имкониятлар дебочаси

(Давоми. Боши 1-бетда).

1992-2002 йилларда ихтироларга 12 мингта буюртма берилди. Улардан 7300 таси дастлабки патент, 4500 тага яқини патент олди, Шуни қайд этиш лозимки, 1995 йилда патент учун берилган буюртмалар умумий буюртмалар миқдорининг 14 фоизини, 2001 йилда эса 50 фоизини ташкил эттанди.

Патентга айлантириш бўйича тавсияномалар берилган дастлабки патентлар сони кўпайди. Фойдали моделларга 120 та буюртма берилди. Шу билан бирга ихтироларга оид буюртмаларнинг фойдали моделларга бериладиган буюртмаларга айланиши ҳолати кузатилмоқда..

Саноат намуналарига 1300 тадан кўпроқ буюртма берилган бўлиб, уларнинг мингдан зиёди дастлабки патент, қолганлари эса патент учундир. Бу ерда ҳам патентга бериладиган буюртмалар ошиб бораётганлигини кўрамиз. Бундай буюртмалар 1995 йилда 1 фоизни, 2001 йилда 40 фоизни ташкил қилган. Кўриниб турибдики, самара аниқ ва равшан.

Патент соҳибларининг ҳуқуқлари ҳимоя қилинишини таъминлаш борасида Аппеляция кенгаши томонидан маълум ишлар амалга оширилмоқда. Ҳозиргача ихтиролар ва саноат намуналарининг 30 дан ортиғи аппеляцияда кўриб чиқилди.

«Ихтиролар, фойдали моделлар ва саноат намуналари тўғрисида»ги Қонун ижросини ўрганиш шуни кўрсатдики, саноат мулкчилиги объектларини ҳуқуқий жиҳатдан ҳимоялаш борасида маълум натижаларга эришилган. Шу билан бирга мазкур қонуннинг айрим меъёр ва низомлари ҳозирги вақтга келиб реал воқеликка жавоб бермай қолган, ҳаёт уларга аниқлик ва қўшимчалар киритишни тақозо этмоқда. Бу ҳол Ўзбекистоннинг саноат мулкчилиги объектларини муҳофаза қилиш соҳасидаги халқаро битимларда, яъни Париж конвенцияси ҳамда Патент кооперацияси тўғрисидаги шартномада иштирок этаётганлиги, мазкур соҳадаги миллий қонунчилигимиз ривожланганлиги ҳамда бу борада маълум тажриба тўпланганлиги билан изоҳланади.

Халқаро шартнома ва битимларга мувофиқ, саноат мулк объектларини муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланиш соҳасидаги миллий қонунчиликни янада такомиллаштириш учун унинг айрим моддаларига тегишли ўзгариш ва қўшимчалар киритилмоқда.

Қонун меъёрлари Фуқаролик Кодексининг 1082-моддаси талабларига мувофиқ ҳолга келтирилди. Маълумки, мазкур моддага мувофиқ ихтиро, фойдали модел ва саноат намунасига бўлган ҳуқуқ патент беришда ҳам сақланади.

Фуқаролик Кодекси 1083-моддасига биноан саноат мулкчилиги объекти ҳуқуқи соҳибининг номланиши ҳам ўзгармоқда.

Қонун лойиҳаси, Фуқаролик Кодексининг 1088-моддасида белгиланганидек, патент беришда енгиллик туғдириш мумкинлигига оид меъёр билан тўлдирилаяпти.

Маълумки, жаҳон патент амалиётида тегишли давлат органи рухсати талаб этиладиган ихтироларга бериладиган патентлар муддатини узайтириш тартиби кенг қўлланилади. Ана шу ҳолат эътиборга олиниб, мазкур лойиҳа ихтирога берилган патент муддатини чўзиш мумкинлиги хусусидаги низом билан тўлдирилади. Бу бир қатор тармоқлар, масалан, дори-дармон ишлаб чиқариш соҳасига ҳам тегишлидир.

Қонун лойиҳаси, бундан ташқари, саноат мулкчилиги объекти патентидан воз кечиш жараёнини тартибга солувчи модда ҳамда саноат мулкчилиги объектлари тўғрисидаги қонунчилик талабларини бузган шахслар ҳақидаги умумий характерга эга бўлган модда, шунингдек, мазкур соҳадаги келишмовчиликларни ҳал этишга оид моддалар билан ҳам тўлдирилган.

Юқорида зикр этилган қонун лойиҳасини ишлаб чиқишда Австрия, Франция, Германия, АҚШ, Россия Федерацияси, Украина каби мамлакатларнинг қонунчилик тажрибаларидан фойдаланилди.

«Халқ сўзи» мухбири Муфтилло ЮСУПОВ ёзиб олди.

КОМИССИЯ МАЖЛИСИ

(Давоми. Боши 1-бетда).

пункти қуриш, мазкур ихтисослик бўйича тиббий кадрларни тайёрлаш ва қайта тайёрлаш тизимини такомиллаштириш, гематология хизматини тўлиқ қайта ташкил этишни ўз ичига олган чора-тадбирлар мажмуи кўзда тутилган.

Дастурни амалга оширишга 96 миллиард сўм ва 122 миллион АҚШ доллари жалб этиш, жумладан, бу маблағларнинг 40 фоизини давлат бюджетидан ажратиш режалаштирилган.

Мажлисда Соғлиқни сақлаш вазирлигининг оилада тиббий маданиятни юксалтириш, аёллар саломатлигини мустаҳкамлаш, соғлом авлод туғилиши ва тарбияланишининг устувор йўналишларини амалга ошириш, Молия вазирлигининг Мақсадли дастурнинг молиявий таъминотини ташкил этиш, Ўзтелерадиокомпаниянинг репродуктив саломатликни, ёшлар ва оилаларнинг тиббий маданияти, соғлом болаларнинг туғилиши ва тарбияланишини яхшилашга қаратилган чора-тадбирларнинг ўрни ва аҳамиятини кенг тушунтиришни таъминлаш бўйича амалга оширилаётган ишлар юзасидан ҳисоботлари тингланди.

Қайд этилдики, мамлакатимизнинг барча ҳудудларида вилоят, шаҳар ва туман ҳудудий комиссиялари ташкил этилган. Улар томонидан ҳудудларнинг ўзига хос шароити ва маҳаллий имкониятлардан тўлиқ фойдаланиш инобатга олинган ҳолда дастурда кўзда тутилган мақсадларни амалга оширишга қаратилган ҳудудий дастурлар ишлаб чиқилган.

Шунингдек, мажлисда қишлоқ врачлик пунктларини қуриш ва фойдаланишга топширилишининг бориши кўриб чиқилди. Таъкидландики, 2002 йилда фойдаланишга топширилиши кўзда тутилган 290 та қишлоқ врачлик пунктидан жорий йилнинг 1 июль ҳолатига кўра фақат 80 таси ишга туширилган. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳокимликларига қишлоқ врачлик пунктлари қурилишини ўз вақтида молиялаш ҳамда фойдаланишга топширилишини таъминлаш бўйича кечиктириб бўлмайдиган чоралар кўриш топширилди.

Ташқи иқтисодий алоқалар ва хорижий инвестициялар департаментига "Соғлом авлод учун" ва "Ибн Сино" жамғармалари, бошқа нодавлат ташкилотлар билан бирга Мақсадли дастурни тўлиқ амалга ошириш учун халқаро ташкилотларнинг маблағлари ва грантларини жалб қилиш борасидаги ишларни фаоллаштириш вазифаси юклатилди.

Соғлиқни сақлаш вазирлиги ва Молия вазирлигига Мақсадли дастурни ижро этишга йўналтирилаётган маблағларнинг сарфланиши ҳамда тўғри ишлатилиши устидан қатъий назорат ўрнатиш топширилди.

Доимий мониторинг ўрнатиш, Мақсадли дастурда кўзда тутилган комплекс чора-тадбирларнинг тўлиқ ва сифатли амалга оширилишини таъминлаш мақсадида дастурнинг бўлимлари ижро этилишини ташкил этиш ва назорат қилиш бўйича идоралараро ишчи гуруҳлари тузиш тўғрисида қарор қабул қилинди.

Шунингдек, доимий фаолият кўрсатувчи комиссиянинг 2002 йил иккинчи ярим йиллик иш режаси кўриб чиқилди ва тасдиқланди. Мазкур режада ҳудудий комиссиялар раҳбарларининг ҳисобот бериши белгиланган. Жумладан, жорий йилнинг иккинчи ярмида Андижон ва Самарқанд вилоятлари ҳудудий комиссиялари раҳбарларининг ҳисоботлари кўзда тутилган.

Мажлисда Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Д.Ғуломова иштирок этди ва сўзга чиқди.

(ЎзА).

«Сиёвуш» харидорларга манзур

Тошкент тумани маркази — Келес шаҳарчасида кейинги йилларда кўплаб кичик ва ўрта бизнес корхоналари барпо этилди. «Сиёвуш» — шулардан бири. Ушбу хусусий корхонада 10 нафар хотин-қиз ишлайди. Айни пайтда улар аҳоли буюртмаси асосида кўрпа-тўшак, ёстиқ, уларнинг жилдлари, шунингдек, эшик ва дераза пардалари ишлаб чиқармоқдалар. Бу маҳсулотлар эса харидорларга манзур бўлаётир.

СУРАТДА: хусусий корхонанинг илғор тикувчиси Шаҳноза Ғофурова.

Нўъмонжон МУҲАММАДЖОНОВ олган сурат.

Воқеалар ва тафсилотлар

Машварат

НАВОИЙ ВИЛОЯТИ ҳокимлигида ўтказилган йиғилиш мамлакат тараққиётининг бош йўналиши — ташқи иқтисодий фаолиятни ривожлантириш мавзусига бағишланди. Унда иштирок этган ҳокимлик, прокуратура, божхона, вилоят ташқи иқтисодий алоқалар бошқармаси ходимлари иқтисодий тараққиётнинг бугунги аҳволи, ютуқ ва камчиликлар ҳақида муфассал тўхталдилар. Шунингдек, семинарда республика Вазирлар Маҳкамасининг "Жисмоний шахслар томонидан Ўзбекистон Республикаси ҳудудига товарлар олиб келинишини тартибга солиш тўғрисида"ги қарорининг моҳияти йиғилганларга тушунтириб ўтилди.

Хонободдан — хорижга

ТАШКИЛ ЭТИЛГАНИГА эндигина беш ой бўлган Хонобод шаҳридаги Ўзбекистон—Хитой қўшма корхонаси қўшни мамлакатларга маҳсулот сота бошлади. Ҳозирча Қирғизистонга 500 тонна қуритилган макарон жўнатилди. Корхона тўла қувват билан ишлай бошласа, маҳсулот тури 22 тага етказилиб, Қозоғистон, Тожикистон ва Россия давлатларига ҳам маҳсулот экспорт қилиниши кўзда тутилган. Япониянинг "Судзуки-мен" фирмаси лицензияси билан тайёрланаётган қуруқ лағмон маҳсулотлари барчага манзур бўлмоқда.

Фермерлар ташаббуси

МИРЗАОБОДЛИК бир гуруҳ фермерлар ўзлари яшаётган ҳудудлардаги мактабларни таъмирлаш ташаббуси билан чиқишган эди. Ташаббус ўз самарасини берди. Ҳозирда тумандаги 10, 18, 27 ва 28-мактаблар тўлиқ таъмирдан чиқарилди. Қишлоқдошлар Р. Маматқулов, А. Назаров, М. Сангиров, Э. Умаров сингари фермерлар ҳимматидан мамнун.

Бир қишлоққи...

АМУДАРЁ ТУМАНИ ҳокимлиги хотин-қизлар қўмитаси хайрли ишга қўл урди. "Нуроний", "Маҳалла", "Камолот" жамғармалари туман бўлимлари билан ҳамкорликда қишлоқларда турли-туман учрашувлар ташкил этишаётир. Машваратларда кўпни кўрган нуроний отахону онахонлар ўзларининг ибратли умр йўллари ҳақида ҳикоя қиладилар. Истиқлол шукуҳи, тинчлик қадри ҳақида сўзлайдилар. Санъаткорлар эса ўзларининг куй-қўшиқлари билан даврага файз киритишади. Тадбирнинг иккинчи қисмида "Шу Ватанга бордир менинг керагим" мавзуида эл суйган, ардоқлаган кишилар билан мулоқотлар ва кеча сўнггида эса "Энг яхши қайнона", "Энг оқила келин" танловларини ўтказиш кўзда тутилган.

Иш ҳам салмоқли, даромад ҳам...

ШАРОФ РАШИДОВ ТУМАНИДАГИ Бобур номли пардачилик акциядорлик жамияти ўтган ярим йилда 16 миллион сўм соф даромад олди.Бунда жамият ва Германиянинг "Арион Хафиз" фирмаси ўртасида ўрнатилган ҳамкорлик яхши самара бермоқда. Фирма шартномага кўра акциядорлик жамиятининг ишини ривожлантириш учун 162 миллион сўм сармоя қўйганди. Яхши ҳамкорлик туфайли жамият кундан-кунга равнақ топаяпти.

Жажжи мўйқалам соҳиблари

РЕСПУБЛИКА "НОГИРОНЛАР" ЖАМИЯТИ ва Жанубий Кореянинг "Ёнграк" гуманитар жамғармаси томонидан "Мафтункор ранглар дунёси" деб номланган кўргазма бўлиб ўтди. Қарийб етти йилдан буён ўтказилаётган ушбу тадбирда ногирон болалар ўзлари чизган расмлар билан иштирок этдилар. Пойтахт вилоятининг Юқоричирчиқ туманида бўлиб ўтган ушбу кўргазмада республикамиз вилоятларидан келган 74 нафар ёш истеъдод иштирок этди.

Мароқли дамлар

НАМАНГАН ВИЛОЯТ маънавият ва маърифат кенгаши дала меҳнаткашлари учун тайёрлаган дастурнинг ижроси Уйчи туманидан бошланди. Мамлакатимиз тарихчи олимларининг чиқишлари, шоир ва ёзувчиларнинг дилторттар суҳбатлари куй ва қўшиқларга уланиб кетди. Бундай тадбирлар вилоятнинг Поп, Тўрақўрғон ва бошқа туманларида ҳам давом этмоқда.

«Халқ сўзи», «Туркистон-пресс».

Оналик ва болаликни муҳофаза қилиш Хонқа туманида яхши йўлга қўйилган. Яқинда туман марказида «Оналар ва болалар» сиҳатгоҳи қуриб битказилди. «Хонқажамоақурилиш» бунёдкорлари қуриб битказган ушбу саломатлик масканида сўнгги пардозлаш ишлари олиб борилаётир. Бир йўла 125 нафар дам олувчини ўз бағрига олувчи маскан Мустақилликнинг 11 йиллиги арафасида фойдаланишга топширилади.

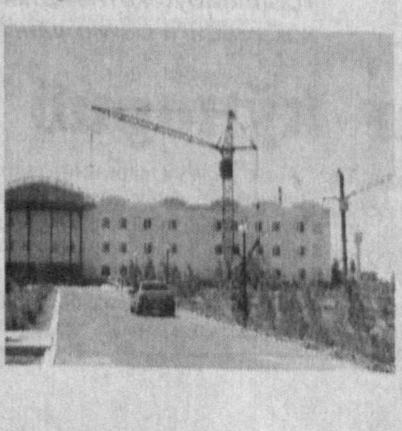

СУРАТЛАРДА: «Хонқажамоақурилиш» ишчиси Икромжон Файзуллаев; сиҳатгоҳнинг умумий кўриниши акс эттирилган.

Тоҳиржон ХАМРОҚУЛОВ олган суратлар.

Вояга етмаганлар

ҳуқуқларини муфоҳаза қилиш, уларни комил инсон этиб тарбиялаш ҳаммамизнинг бурчимиз

Болани бежизга навниҳолга ўхшатишмаган. Ҳақиқатдан ҳам, у мурғаклигида ким қаёққа етакласа, ўша томон кетади. Ўзидан катталарнинг ҳаракатини кузатиб, ўшанга қўника боради. Шу сабабдан бола тарбиясига эҳтиёт бўлиб ёндошиш, унинг баркамол ўсишига бош-қош бўлиш талаб этилади.

Албатта, вояга етмаган ўғил-қиз илк тарбияни уйдан — ота-онасидан олса, кейинчалик — боғча, мактаб муҳити унинг маънавий улғайишига туртки бўлади. Афсусланарли жойи, ҳамма бола ҳам соғлом фикр ила улғаймайди. Енгил-елпи тарбия ёки назоратсизлик уни боши берк кўчага киритиб қўяди. Оқибатда нохушликларга йўл урилади. Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги вояга етмаганлар ишлари комиссияси Тошкент шаҳри, вилоятлар ва Қорақалпоғистон Республикасидаги аҳволни ўрганиб чиқди. Ҳамда бу юзасидан тегишли тадбирлар белгилади.

Фарғона, Наманган, Андижон, Сирдарё ҳуқуқбузарлик ва жиноятчиликка қарши кураш, болалар соғлиғи ҳамда ижтимоий муҳофазаси, Қорақалпоғистон Республикаси, Бухоро ва Хоразмда тарбияси оғир ўсмирларга эътиборни кучайтириш, болалар ногиронлигининг олдини олиш, Тошкент, Жиззах, Қашқадарё ва Сурхондарё вилоятларида ўсмирларнинг ўз жонига қасд қилиш ҳолатларига барҳам бериш, Тошкент шаҳар, Самарқанд ва Навоий вилоятларида ўқувчиларни дарсликлар билан таъминлаш, жазони ижро этиш муассасаларидан келган болаларни ижтимоий реабилитация қилиш аҳволи чуқур ўрганиб чиқилди.

Ушбу масалалар ҳукумат комиссиясининг бешта йиғилишида муҳокама этилиб, қабул қилинган қарорлар комиссия аъзоларига ва вилоят ҳокимларига ижро этиш учун юборилди.

Белгиланган муҳим вазифаларнинг бажарилишини ҳар томонлама таъминлаш мақсадида Фарғона, Хоразм ва Самарқанд вилоятларида комиссия фаолиятига бевосита раҳбарлик қилишни вилоят ва туман ҳокимлари ўз зиммаларига олишди.

Маълумки, болаларнинг назоратсиз қолишига, кўпинча, ота-оналарнинг бепарволиги, оилалардаги нобоп маънавий-руҳий муҳит сабаб бўлади. Демакки, асосий эътиборни ўсмирларни назоратсиз қолдирмасликка қаратиш зарур. Бунга улар билан ишлашга масъул идораларни кенгроқ жалб қилиш орқали эришилади. Ўтган йили 10 минг нафардан кўпроқ ўсмирга тажрибали ўқитувчилар бириктирилиб, улар билан якка тартибда тарбиявий тадбирлар ўтказилганлиги сезиларли натижа берди. Таъкидлаш жоизки, бугунги кунга келиб, комиссиялар ўсмирлар билан боғлиқ муаммоларни ҳал қилишда молиявий-иқтисодий дастаклардан ҳам унумли фойдаланишмоқда. Таълим ва соғлиқни сақлаш тизимига кўрсатилган ҳомийлик ёрдами ўтган йили деярли икки бараварга ошганлиги ва қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш учун зарур ер майдонлари ажратилганлиги бу соҳадаги муаммоларни ечишда сезиларли ёрдам берди.

Табиийки, янгича иш услубларининг жорий қилиниши натижасида қуйи комиссиялар иши ҳар томонлама фаоллашди. Комиссиялар томонидан назоратсиз, қаровсиз деб топилган болалар сони ошганлиги кузатилмади.

Шу билан бир вақтда, ҳеч қаерда ўқимасдан, ишламасдан юрган вояга етмаганлар аниқланиб, бандлигини таъминлаш чоралари кўрилди. Натижада бу тоифадаги ўсмирлар сонини бирмунча озайтиришга эришилди.

Кейинги пайтда солиқ, божхона ва чегара органлари томонидан ноқонуний иш туфайли олиб қўйилаётган маҳсулотлар ижтимоий муҳофазага муҳтож қатламларга бевосита етказилишини назорат қилиш тадбирлари ишлаб чиқилганини таъкидлаш зарур. Жойларда ўқимай, ишламай юрган вояга етмаганлар ва ҳуқуқларни юритувчи субъектлар ўртасида мониторинг ўтказилиб, меҳнат ярмаркалари ташкил қилинди. 40000 нафардан кўпроқ вояга етмаганлар иш билан таъминланди.

Жорий йилда комиссия иш режасига асосан Жиззах, Қашқадарё ва Сурхондарё вилоятларидаги аҳвол таҳлил этилди. Вояга етмаганлар орасида ҳуқуқбузарлик ва жиноятчиликнинг олдини олиш, болалар махсус муассасаларида таълим, соғлиқни сақлаш ҳамда ижтимоий таъминот ҳақидаги қонунлар ижроси атрофлича ўрганилди. Жумладан, Жиззах вилоятида ёшларни банд қилиш, миллий ҳунарларга ўқитиш ва касбга йўналтиришда фермерлик ва кичик бизнес имкониятидан омилкорлик билан фойдаланилиб, деярли 1500 нафар ўсмир иш билан таъминланган. Ўқувчилар учун ҳокимият стипендиясининг таъсис этилиши эса мактабларда аълочи ва жамоат ишларида фаол қатнашаётган ёшлар сафининг кенгайишига ижобий таъсир кўрсатган.

Сурхондарё вилоятида эса таълим шароитларини яхшилаш мақсадида моддий ва маънавий рағбатлантириш дастакларидан унумли фойдаланилиб, намунали мактаблар кўрик-танловлари мунтазам ўтказилган. Термиз шаҳрида «Алпомиш» кураш мажмуаси, «Кураш» мактабида ўсмирларнинг спорт сирларини яқиндан ўрганиши учун зарур шароит яратилган.

Ёшларнинг тасвирий санъатга қизиқишларини ошириш, улар ўртасида етакчи рассом ва ҳайкалтарошлар ишларини тарғиб қилиш мақсадида Термиз шаҳрида ёш рассомлар кўрик-танловлари мунтазам ўтказилган. Бир сўз билан айтганда, вояга етмаганлар масаласи билан шуғулланувчи ташкилотлар ва ҳудудий комиссияларнинг бу йўналишдаги фаолияти бирмунча такомиллашиб, ижобий силжишлар кўзга яққол ташланмоқда. Шу билан бирга, мавжуд камчиликлар негизида айрим ҳудудларда вояга етмаганларнинг билим олиши, соғлиғи ва ижтимоий муҳофазасини яхшилашга қаратилган умумий тадбирлар кутилган самарани бермаяпти.

Айрим вилоят ҳокимликлари ҳузуридаги комиссиялар ва тегишли вазирликларда ишни тизимли ташкил этиш борасидаги нуқсонлар туфайли вазият етарли назорат қилинмаган, болалар ва оналар ўлими муттасил кўпаяётганлигига қарамасдан бу борадаги мунтазам ишлар етарли ўрганилмаган.

Ички ишлар вазирлиги идоралари томонидан ҳуқуқбузарликка мойил ўсмирларни профилактик назоратга олиш борасидаги ишлар ҳам яхшиланишга муҳтож. Тан олишимиз керак, яқин-яқингача халқаро ҳуқуқ нормаларини ҳаётга татбиқ қилиш жараёни бирмунча мушкул кечаётган эди. Эндиликда эса давлат идоралари, жамоат ва нодавлат ташкилотларнинг ҳуқуқий ҳужжатларида халқаро ҳуқуқ нормаларига таянилаётгани ҳеч кимни ажаблантирмайди. Албатта, халқаро ҳуқуқ нормаларини кундалик ҳуқуқий муносабатларга татбиқ қилиш амалиётининг кучайиши фуқаролар фаоллигини оширишда ва уларнинг дунё хўжалик тизимидаги алоқаларда тенг ҳуқуқли шерик сифатида қатнашишини таъминлашда муҳим аҳамият касб этади.

Табиийки, аҳолининг деярли ярмини ташкил этаётган ўсмирлар ҳуқуқларини таъминлаш умумэътироф этилган халқаро стандартларга қай даражада мос келаётганлиги ғоят муҳимдир. Шундай экан, вояга етмаганлар ҳуқуқларини муҳофаза қилиш, бу борадаги ҳуқуқбузарлик ва жиноятчиликнинг олдини олиш ишида шуғулланувчи идоралар фаолиятини мувофиқлаштириш ва ўзаро ҳамкорлигини мустаҳкамлаш, хорижий давлатлар тажрибасидан мақсадли фойдаланиш йўлида қатъий меҳнат қилишимизга тўғри келади.

Норбой БОБОЕВ, республика Бош прокуратураси бўлим бошлиғи, адлия катта маслаҳатчиси, Орифжон ЗОКИРОВ, Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги вояга етмаганлар ишлари бўйича комиссия масъул котиби.

Муҳаррир Бош вазир бўлди

Жанубий Корея президенти Ким Де Жун мамлакатнинг янги Бош вазири этиб Ченг Де-Венни тайинлади.

«Рейтер» ахборот агентлигининг хабарига қараганда, янги Бош вазир шу пайтгача мамлакатда чоп этиладиган «Maeil Business Newspaper» иқтисодий газетасига муҳаррирлик қилган. 50 ёшли Ченг Де-Вен мамлакатда биринчи аёл Бош вазирнинг ўрнини эгаллайди.

«Паго» фаоллашмоқда

Попуа — Янги Гвинеяда «Маунт Паго» вулқони тобора кўтарила бормоқда. Ундан отилаётган лава ва кўллар бир неча километр узоқликда жойлашган ҳудудларни қоплаган. Полиция маълумотига қараганда, 8 мингдан зиёд киши хавфли зонадан бошқа жойларга кўчирилган.

Мутахассисларнинг айтишича, «Паго» ҳали «ёш» вулқон. У тахминан 350 йил аввал уйғонган.

«Рейтер» агентлигининг маълумотига қараганда, ёш бўлишига қарамай Паго кучли вулқонлар тизимининг бир қисмидир.

Хорижликлар асирга олинди

Исроил ҳарбийлари Наблус шаҳри яқинида фаластинликларни қўллаб-қувватлашга қаратилган намойишларда қатнашаётган 9 нафар чет эл фуқаросини асирга олган. «Лента.ру» хабарига кўра, айни пайтда уч америкалик, беш француз ва бир ирландиялик Ариель ҳудудида давлатдан чиқариб юборишларини кутишмоқда. Намойиш иштирокчиларидан бири — яҳудий миллатига мансуб америкалик Адам Шапиро рафиқасининг айтишича, ҳарбийлар намойишчиларни кўздан ёш оқизувчи газ ишлатиб, осмонга ўқ отиш билан тўхтатишди.

Ур-йиқит кинолар касри

Америкалик олимлар ўтказган тадқиқотларнинг натижаларига кўра, жангари фильм ва видеоўйинлар болаларнинг руҳиятига салбий таъсир кўрсатади. Умумий маданият савияси пасайиши билан бирга уларда бошқаларга ишонмаслик туйғуси ҳам тез ривожланади.

Тадқиқот муаллифларидан бири, оила ва оммавий ахборот воситаларини ўрганиш институти раҳбари Дэвид Уолшнинг айтишича, бундай фильм ва кўрсатувлар билан қизиқувчи болалар бошқалардан кўра анча эртароқ муштлашиш, қуролга эга бўлишга интиладилар.

Ҳар доимгидек иссиқ ёз ойларида турли юқумли касалликларнинг тарқалиши эҳтимоли ортади. Ушбу ҳолат қатор қўшни давлатларда эпидемиологик аҳвол кескинлашгани боис янада мураккаблашмоқда. Мамлакатимизга бундай касалликларнинг кириб келишига йўл қўймаслик, Ўзбекистон ҳудудида уларнинг пайдо бўлиши ва тарқалишининг олдини олиш борасида қандай ишлар олиб борилмоқда? ЎзА мухбири Ўзбекистон Республикаси Бош давлат санитария врачи, республика соғлиқни сақлаш вазири ўринбосари Бахтиёр Ниёзматовга ушбу саволлар билан мурожаат қилди.

КАСАЛЛИККА ҚАРШИ МУСТАҲКАМ ТЎСИҚ ҚЎЯЙЛИК

— Республикамизда эпидемиологик вазият яхши, аммо, шундай бўлса-да, барибир унинг аҳволи устидан назорат кучайтирилган. Бунга қўшни давлатларда санитария ҳолати мураккаблашгани сабаб бўлди. Масалан, Тожикистонда ич терлама инфекцияси ва куйдирги касалликлари, Қирғизистонда эса безгак касаллиги қайд этилган.

Ўтган йиллар мобайнида эпизоотия ҳамда эпидемияга қарши чора-тадбирларни режали ва комплекс тарзда ўтказиш яхши натижа берди. Ушбу тадбирлар бу йил ҳам амалга оширилаётир. Республикамиз ҳудудига ўта хавфли инфекциялар, куйдирги, безгак, ич терлама касалликларининг кириб келиши ҳамда тарқалишига йўл қўймаслик учун профилактика чора-тадбирлари кучайтирилган. Бу ишлар шифокорлар томонидан кўпгина вазирликлар, идоралар ва жамоат ташкилотлари мутахассислари билан ҳамкорликда олиб борилялти. Соғлиқни сақлаш вазирлиги ҳузурида бундай тадбирларни ўтказишни мувофиқлаштирувчи штаб ташкил этилган бўлиб, у туну кун фаолият кўрсатмоқда. Мазкур штаб етакчи олимлар, амалиётчи шифокорлар — юқумли касалликлар шифокорлари, эпидемиологлар, микробиологлар, педиатрлардан ташкил топган. Улар жадвал бўйича вилоятларга мунтазам сафар уюштириб, керакли маслаҳат бермоқда ва амалий ёрдам кўрсатмоқда. Шунингдек, жойлардан келиб турадиган ахборотни тўплаш ва таҳлил қилишнинг тезкор тизими ҳам йўлга қўйилган. Соғлиқни сақлаш вазирлигининг Давлат санитария ва эпидемиология маркази ҳамда ўта хавфли инфекциялар лабораторияси узлуксиз ишламоқда.

Республикамиз ҳудудига юқумли касалликлар кириб келишининг олдини олиш учун давлат чегарасидан ўтиш жойларида, шу жумладан аэропортларда, темир йўл бекатлари ва автомагистралларда 66 та санитария-карантин маскани ташкил қилинган. Бу ерда мамлакатимизга келаётган кишилардан ушбу касалликлар ҳақида сўралади ва уларнинг нарсалари текширувдан ўтказилади. Агарда чет эллик фуқаролар орасида касаллар борлиги аниқланса, улар республикамиз ҳудудига киритилмайди. Мамлакатимиз фуқароси касал эканлиги аниқланса, у дарҳол шифохонага ётқизилади. Бундан ташқари, 178 та божхона маскани ҳузурида санитария шифокорлари мунтазам ишлаб турибди. Улар республикамизга олиб келинаётган озиқ-овқат маҳсулотлари, чорва моллари ва улардан тайёрланган маҳсулотларнинг эпидемиологик хавфсизлигини ҳам назорат қилмоқда.

Шифохоналарда қўшимча ўринлар яратилган бўлиб, бу жойлар инфекция тарқалиши натижасида касалланган беморларни тезкор равишда даволашга мўлжалланган. Зарур миқдорда дори-дармонлар ва дезинфекцияловчи воситалар захираси ҳам ташкил этилган. Касалланиш хавфи юқори гуруҳлар ва чегарадош туманлар аҳолиси ич терлама ҳамда куйдирги касалликларига қарши эмланмоқда, фагопрофилактика тадбирлари ўтказилмоқда. Аҳоли ўртасида эса санитария-гигиена қоидаларини тарғиб қилиш мақсадида тушунтириш ишлари олиб борилмоқда. Шунингдек, турли китобчалар, эслатмалар ва плакатлар чоп этилмоқда ва тарқатилмоқда.

Жойлардаги санитария-эпидемиология станцияси мутахассислари инфекция тарқалишидан огоҳ этиш учун ташқи муҳитдан, биринчи навбатда, ичимлик сув, республикамиз билан чегарадош давлатлардан оқиб келадиган дарёлар сувидан намуна олмоқда. Аҳолини сифатли ва тоза ичимлик сув билан таъминлашга алоҳида эътибор берилялти. Ичимлик сув узлуксиз узатилмайдиган жойларда сувни ташиб келиш йўлга қўйилган. Куйдирги касаллигининг тарқалишига йўл қўймаслик учун эса сўйиладиган барча чорва моллари мажбурий ветеринар текширувидан ўтказилмоқда ва шундан сўнг қора мол соғлиғи тўғрисида маълумотнома берилмоқда. Шунингдек, чивиннинг алоҳида тури — безгак касаллигини юқтирувчи чивинларни йўқ қилиш учун очиқ сув ҳавзаларига махсус ишлов берилмоқда.

Республикамизга юқумли касалликлар кириб келишининг олдини олиш ва тарқалишига йўл қўймаслик учун барча керакли чоралар кўрилди. Шундай бўлса-да, соғлиғимиз биринчи навбатда ўзимизнинг қўлимизда эканлигини таъкидлашни истардим. Бунинг учун эса оддий санитария-эпидемиология қоидаларига риоя қилиш, очиқ сув ҳавзаларидан сув ичмаслик, қаерда тайёрлангани номаълум озиқ-овқатларни истеъмол қилмаслик, касаллик аломатлари аниқланса, дарҳол шифокорга мурожаат қилиш керак.

А. ИВАНОВА,
ЎзА мухбири.

Фавқулодда вазият

Россия жанубида юз бераётган тошқинлар оқибатида сув босган ҳудудлар уч бароборга кўпайди. Етти минг уй шикастланиб, ўн икки мингдан зиёд киши жабрланди. Ўнлаб кишилар бедарак йўқолди. Ҳозиргача қурбон бўлганлар сони 16 кишини ташкил этмоқда. «Лента.-ру» маълумотига кўра, Новороссийскда фавқулодда вазият эълон қилинган.

Чойхоначи Робот

Янги уй роботлари яратилди. Улар чой қуйиш ёки бошқа уй юмушлари билан шуғулланиши мумкин.

«Lycos» маълумотига қараганда, роботнинг «қўли» одамникига ўхшаб эркин ҳаракат қила олади, уни пневматик «ҳужайралар» бошқаради.

Шифохонадаги террорчилик

Покистон пойтахти Исломободдаги миссионерлик шифохонасида содир этилган қўпорувчилик оқибатида 4 киши қурбон бўлди, 20 дан зиёд киши жароҳатланди.

«Рейтер» агентлигининг маълумотига қараганда, ҳалок бўлганларнинг 3 нафари шифохона ҳамшираси экан.

Нагасакида мотам маросими

Нагасакида шаҳарга 1945 йил 9 август куни атом бомбаси ташланганлигига 57 йил тўлиши муносабати билан мотам маросими бўлиб ўтди. «NTVRU.COM» маълумотига кўра, шаҳардаги Тинчлик боғида ушбу фожиа қурбонлари хотираси шарафига 10 метрлик ёдгорлик ўрнатилди. Унда ўтган йили фожиа асоратларидан қурбон бўлган 2564 кишининг рўйхати битилган.

САВОЛ БИЗДАН...

Қайси давлатлар Африканинг мис минтақасини ташкил этади?

Кечаги сонда берилган саволнинг жавоби:

Швейцарияда немис, француз, итальян тиллари давлат тили ҳисобланади.

Бу ҳақда самарқандлик Д. Ҳайдаров хабар берди.

136-35-60

Алоқа тизими

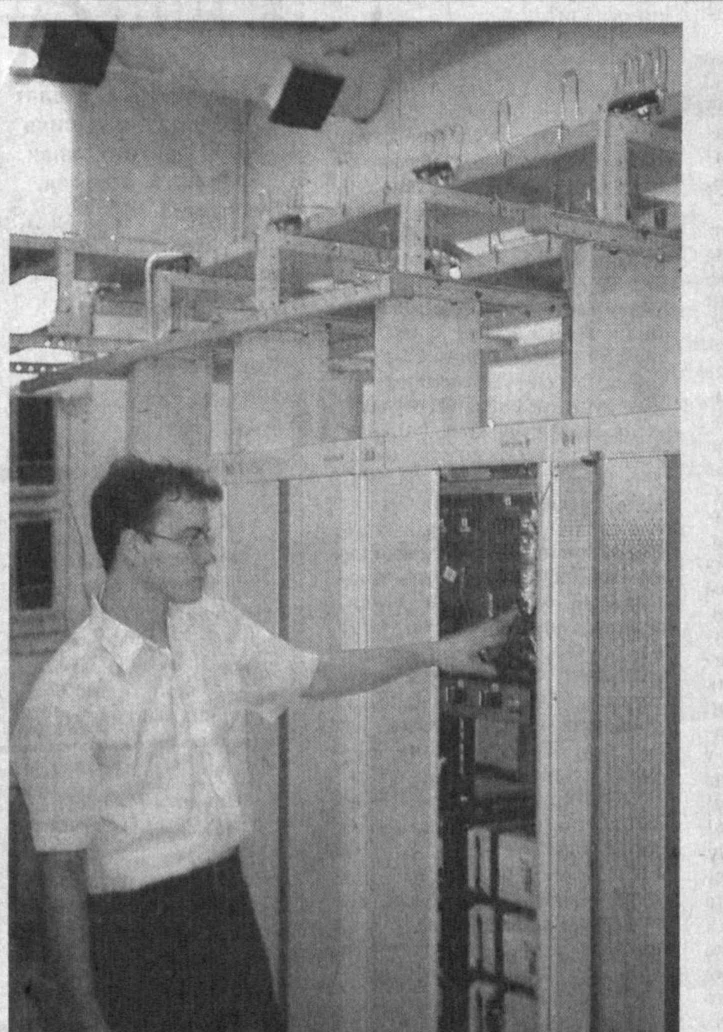

UZDUNROBITA cellular

“Ўздунробита” қўшма корхонаси ўзининг ўн йиллик фаолияти мобайнида замонавий уяли алоқа тизимида катта тажриба тўплаб, турдош корхоналар ўртасида пешқадам бўлиб олди. Янги технологияни бошқарадиган мутахассислар гуруҳини тайёрлаш, ўқитиш осон кечмади, албатта. Бироқ компания маъмурияти қисқа муддатда ёш кадрларни техник машғулотларга жалб этиб, уларни чет эл компаниялари ва халқаро ўқув марказларида етук мутахассислар сифатида тайёрлашга эришди. Ҳозир ана шу маҳаллий ёшлар уяли алоқа тизими билан боғлиқ бўлган барча техник ускуналарни мустақил равишда бошқариш ва таъмирлаш ишларини бажаришмоқда.

Мамлакатимизда “Ўздунробита” уяли алоқа воситаларига талаб йил сайин орта бошлагач, маъмурият тизими учун янги-янги замонавий ускуналарни харид қилиш йўлларини қидирди. Ниҳоят, мутахассисларининг кузатувларидан сўнг Швециянинг уяли алоқалар учун ускуналар ишлаб чиқаришга ихтисослашган “Ericsson” компанияси маҳсулотларини харид қилиш юзасидан бир қарорга келинди. Чунки ушбу компаниянинг “GSM” русумли ускуналаридан айни чоғда дунёнинг жуда кўплаб фирма ва компаниялари фойдаланишмоқда. Шу йилнинг 1 сентябрида эса Тошкент ва Самарқанд шаҳарларида янги жиҳозлар ўрнатилиб, ишга тушириш мўлжалланмоқда. Бу “Ўздунробита” Ўзбекистон-Америка қўшма корхонаси жамоасининг республикамиз мустақиллигининг 11 йиллиги тўйига тўёнаси бўлади.

«Ўздунробита»: ЗАМОНАВИЙ ТЕХНИКА МЎЪЖИЗАСИ

Хўш, янги замонавий ускуналар ўзининг қайси жиҳатлари билан мижозлар эътиборини қозонади?

Бу ҳақда қўшма корхона раҳбарининг техника ишлари бўйича ўринбосари А. А. ПОЛОСКОВ шундай дейди:

— Хабарингиз бор, Ўзбекистонда қўшма корхонамиздан ташқари хорижнинг олтита турдош уяли алоқа компанияси фаолият кўрсатмоқда. Биз ана шундай рақобат шароитида мижозларимизга янги-янги хизмат турларини таклиф этаяпмиз. Чунки ҳозир қўшма корхонамиз мазкур компаниялар орасида етакчи ўринни эгаллаш билан бир қаторда республикада аҳоли истиқомат қиладиган ҳудудларнинг 90 фоизини уяли алоқа тизимлари билан қамраб олган. Ўтган даврда йирик шаҳарларда марказий станциялар, репитер, транслятор, радиореле линиялари ҳамда катта автомобиль йўллари ва тоғли ҳудудларда ўта кучли қувватли техник-муҳандислик тармоқлари барпо қилинди. Бу эса ўз навбатида абонентларга барча ҳудудлар билан тўғридан-тўғри уланиш имкониятини берди. Шунингдек, компания роуминг хизмати кўрсатиш юзасидан МДҲдаги 40дан ортиқ операторлик хизматлари билан келишувга эришилганлиги сабабли, мижоз бу уяли алоқа хизмати орқали бошқа республикага қилган сафарлари чоғида ҳам ундан эмин-эркин фойдаланмоқда.

— Унда нега уяли алоқа тармоғига янги русумли алоқа тизимини киритишга ҳаракат қилинаяпти? Ёки “GSM” русуми шунчалик рақобатбардошми?

— Мен юқорида МДҲдаги 40дан ортиқ операторлар билан роуминг хизмати бўйича шартнома тузганлигимиз хусусида сўз юритдим. Аммо бу кўрсаткич биз учун етарли эмас. Тўғри, “GSM” русуми техник жиҳатдан ниҳоятда катта имкониятларга эга. Агар республикада фаолият кўрсатаётган 4 та компаниянинг атиги биттаси “GSM” орқали роуминг хизматини ривожлантираётганини ҳисобга олсак, бу жараённинг нечоғлик аҳамиятга эга эканлигини илғаб олиш мушкул эмас. Шунинг учун компаниямиз мутахассислари “GSM” русумидаги алоқа тармоқларини Самарқанд ва Тошкент шаҳарларида, кейинчалик эса барча аҳоли пунктларида яратишни мўлжалламоқда. Шу мақсадда 3 та коммутация маркази, юзта станция ва 70 та участка пункти, жами 100 километрлик радиореле алоқа линияси тортилади. Айни пайтда барча участкаларда монтаж ишлари олиб борилмоқда. Шунингдек, кейинчалик Тошкент ва Самарқанд, Сирдарё ва Жиззах вилоятлари, Чиноз ва Гулистон туманлари аҳолиси бу алоқа тизимидан баҳраманд бўлади. 2003 йилга келиб, бу янги алоқа тармоғи бутун мамлакатимиз ҳудудига ёйилади.

— Иложи бўлса, шу ўринда дастурлаш таъминоти хусусида ҳам тўхталиб ўтсангиз.

— Ушбу алоқа тизими халқаро автоматик роумингга уланиш, радиочастота ресурсларидан самарали фойдаланиш, маълумотларни юқори сифат ва тезкорликда узатиш, электрон почта, истеъмолчиларнинг ҳуқуқини ҳимоя қилиш, экологик комфорт, мамлакат миқёси ва халқаро алоқалар тармоғи бўйича рақамлаштирилган дастур асосида бошқариш усулларининг барчаси “GSM” андозасига хос бўлиб, бу мобиль алоқа тизимининг учинчи авлодидир.

— Александр Александрович, “Ўздунробита” алоқа тизимига яна бир замонавий қулайлик кириб келгандан сўнг мижозларни қандай янгиликлар кутмоқда?

— Шуни қўшимча қилиш мумкинки, алоқа тизимимизга татбиқ этилаётган “GSM 900-1800” андозасидаги тармоқ бирватўла иккита линияли алоқа воситасини яратиш имконини беради. Жумладан, «GSM-900» русумли андозаси қишлоқ абонентлари учун бўлса, «GSM-1800» Тошкент ва Самарқанд сингари аҳоли гавжум бўлган йирик шаҳарларга мўлжаллангандир. Жумладан, “GSM 1800” андозасидаги ускуна “GSM 900” русумли андозанинг модификацияси ҳисобланиб, у 1710-1880 МГц диапазон тўлқинида иш жараёнининг унумли бўлишини таъминлайди. Шунингдек, юқори сифатли алоқалар сифатини йўлга қўйиш билан бирга, унда ноқонуний фойдаланишнинг олдини олади. Бундан ташқари, “SIM” карталарини қўллаш, сигналларни кодлаштириш, хабар жўнатиш сингари бир қатор қўшимча хизматлардан фойдаланиш учун қулайлик яратилди. Янги ускунанинг яна бир афзаллик томони шундаки, маълумотларни рақамли тизим орқали узатиш ва одатдаги алоқа воситалари билан ҳеч бир тўсиқсиз боғланиш, Интернетга уланиш, биратўла икки йўналишда маълумотлар узатиш сингари бир қатор муҳим вазифаларни бажариш мумкин.

— “Ўздунробита”нинг янги симсиз телекоммуникация тармоқлари билан оддий алоқа восталарининг ҳеч бир тўсиқсиз уланиш имкониятлари қандай бўлади?

— Бу ўринда мижозларнинг безовталанишларига ҳеч қандай асос йўқ. Сабаби — шу пайтгача амал қилиб келаётган “AMPS-DAMPS” андозасидаги воситаларнинг маҳаллий алоқа тизими билан боғланиш имкониятлари жуда кенг. Шу жумладан, янги ишга туширилажак ва қолган учта стандартдаги алоқа ускуналарининг боғланиш имкониятлари ҳам ғоят юқоридир.

Айни пайтда тизимда 20 нафар ёш мутахассис янги ускуналарни бошқариш юзасидан тайёрлов курсини ўтамоқда.

— Мазмунли суҳбатингиз учун раҳмат.

Суҳбатдош: Анатолий КУДИНОВ.

2002 йил – Карияларни қадрлаш йили

Қадим Қубонинг чекка бир қишлоғидаги эгри-бугри йўллардан юриб, икки табақали ҳашаматли дарвозадан кенг ва баҳаво ҳовлига кириб бордик.

Меҳнатда пишган она

Шиғил-шиғил мевалари олтиндек товланиб пишган ўрик дарахти остидаги чорпояга тўшалган духоба ва атлас кўрпачалар устида юмшоқ пар болишларга ёнбошлаб, чап қўлидаги алланарсани ориқ, лекин чайир бармоқлари билан силаб-сийпаб, кўзларига сураётган нуроний онахонни кўрдик.

Салом-аликдан сўнг уни гапга тутдик.

— Нима қилиб ўтирибсиз, онахон?

— Нимаям қилардим, болам, — деди у қордек оппоқ, ипакдек ялтироқ сочларини рўмоли остига яшираркан, — шу кунларга етказган Оллоҳимга шукрона айтиб ўтирибман-да. Ҳозир 93 ёшдаман.

Кўйлаклар кийдим қалами,
Кўнгилдан кетмас алами.

Буни ўзим тўқиганман. Эҳҳе, не-не кунларни кўрмади бу шўрли бошим. Колхозлаштириш даврида ҳўкиз, эшак қўшилган омочда ер ҳайдаб, пахта етиштирдим. Қишқировли кунларда ҳам тунги соат 2-3 ларгача музлаган кўсакларни болаларим билан чувиб, топширардим. “Ўзингдан чиққан бало” деганларидек, ўзимизнинг ерли амалдорлар қамчи билан уриб, ҳақоратлаб, кечаю кундуз тиндирмай ишлатишарди. Эркаклар фронтда, барча иш, ғам-ташвиш биз бечора аёлларнинг елкасида.

Катта Фарғона канали қурилиши бошланди. Уззу кун ишлаймиз. Берганлари битта курмак ёки арпа лочираю, бир коса ёвғон атала. Бурда нон ёки бир қошиқ аталани базўр ютамизу, қолганини болаларга едирамиз. Айтаверсам гап кўп. Мустақиллик давригача қадримга йиғлаб келганман, айланай. Нимага десангиз, биронта одам ё раҳбар “Ҳой, Тўтихон, сен шундай-шундай ишларни қилибсан, раҳмат сенга” деб бир оғиз ширин сўз айтмади. Бугун қариган чоғимда қадримни топдим.

Янги замон қурбингиз нимага етса, шуни қилинг, деяпти. Илгари бундай шароитни тушингизда ҳам кўрмасдингиз, болам. Уйингизга 100 та пишиқ ғишт тушиб қолса, тўртта шапкалик етиб келарди. “Қаердан олдинг, қайси пулга олдинг”, деб сўроқ қиларди. Ҳозир-чи? Қаёққа қараманг, пишиқ ғиштли данғиллама уйлар, қасрлар. Ҳалол йўл билан топдингми, хоҳлаганингни қил, дейди раҳбаримиз.

Баъзан айрим ношукурларнинг нолиганини эшитиб қоламан. “Нархлар осмонда, маошимиз оз...” Ҳа, нодон, янги уй қураётганда ҳамма ҳам ўзини нарсадан тияди, камроқ ейди, камроқ кияди, топганини янги уйга чаплайди. Данғиллама уй битгач, ҳамма нарса ўз ўрнига тушади, топганингга ейсан, киясан, қийинчиликларни кўрмагандай бўлиб кетасан. Ўзбекистонимиз ҳам бамисоли янги қурилаётган пойидор иморат. Ҳозир ҳамма нарсани унинг ободлиги, мустаҳкамлиги учун сарфлаяпмиз. Шунинг учун баъзи қийинчиликлар ана шундай нодонларнинг кўзига тоғдек кўриниб кетяпти. Худо хоҳласа, оз қолди: шундай гўзал бир Ватан барпо қилайликки, дунёнинг оғзи очилиб қолсин. Ана шунда минғир-минғир қилаётган ношукрлар, уятдан ерга кириб кетмасалар, рози эмасман.

Маошинг оз бўлса, ишла, имконият топ. Мана мен, кекса ёшимга қарамай мустақилликнинг бошидаёқ ташландиқ, тошлоқ ерда боғ барпо қилиб, 100 туп бодом эккан эдим. Биттасиям хато бўлмади. Ҳозир шундай мевага кирдики, еб адо қилиб бўлмайди. Болаларим, невара, чевара, эвараларимдан орттириб, бозорда ҳам сотаяпмиз. Илгари мендек кампирларнинг гапига ким ҳам қулоқ соларди, болам. Шу боғни барпо этдиму, ташвишларим ошди. Автобус тўхташ жойи узоқ. Бир қоп бодомни бошимга қўйиб, анча юраман, денг. Қийналиб кетдим. Бир куни Юртбошимизга хат ёздим. “Шундоқ-шундоқ, янги фермерман, ёшим фалонда, етиштирган маҳсулотларимни бозорга элтиб сотишда қийналяпман”... ва ҳоказо. Ҳа айтгандай, у кишига атаган шеърларимни ҳам қўшиб юбордим. Олис қишлоқда яшайдиган мендек кампирнинг гапи ижобат топди. Остонамнинг рўпарасига янги бекат қуриб беришди. Шундай чиқаману хоҳласам Фарғонага, хоҳласам Андижонга қараб кетавераман. Шопирлар ҳам таниб қолишган. Мендан йўл кира ҳам олишмайди, барака топкурлар. Катта ўғлим Турсунали Қурбоновни танисангиз керак. Ўзи ўқитувчи. “Одобнома” деган китоб ҳам ёзган. Мактабга директор бўлди. Туман ва вилоят халқ таълими бошқармасига раҳбар бўлди. Вилоят ҳокимлигида масъул вазифада ишлади. Катта-катта ишларда ишлашига қарамай пенсияга чиққач, янги ер очиб, тошлоқ адир жойларда бир неча ўн гектарлаб боғ-роғ барпо қилди. Ҳозир ана шу боғда битган меваларни қуритадиган, консерва қиладиган кичикроқ завод қуриш ҳаракатида юрибди. Неварам Дониёрбек Қурбоновнинг-ку қилаётган ишларини кўриб, кўзингиз қувонади.

У “Аҳрор”, яъни Хўжа Аҳрор Валий номида ўзбек-турк қўшма сут заводи қурди. Пишлоқ дейсизми, сариёғ дейсизми, сут-қатиқ, қаймоқ, борингки, барча сут маҳсулотларини ишлаб чиқаришади, чиройли идишчаларда қадоқлашади. Маҳсулотлари сифатли ва ёқимлидирки, “Ўзбекистон ҳаво йўллари” миллий авиакомпаниядек нуфузли ташкилот неварамнинг заводидан ҳафтасига 500 кило сут маҳсулотлари сотиб олади. Айтишига қараганда, унинг қўшма корхонаси йилига 100 миллион сўмликдан зиёд пишлоқ, сариёғ ва бошқа маҳсулотлар ишлаб чиқарармиш.

Невараларим Улуғбек, Бахтиёржонлар, 4 нафар келинимнинг ҳаммаси олий маълумотли педагог. Бироқ улар ҳам қўл қовуштириб ўтиришмайди. Мактабдан келишади-ю, ўзларининг фермер хўжаликларига чопишади. Ҳаммалари ҳам барака топишсин, эл-юртни бой, Ватанни обод қиламан, деб елиб-югуришяпти.

— Кўп яшанг, — дедик онахоннинг кўнглини яна кўтариб, — сиз ҳали кўп яшайсиз. Ватанимиз мана шу тепангиздаги мевали дарахт мисол, энди қийғос ҳосилга киряпти. Сиз ҳали унинг тотли меваларидан кўп баҳраманд бўласиз.

— Айтганингиз келсин, болам. Сизлар ҳам, бизлар ҳам кўп яшайлик. Менинг бутун умрим меҳнат билан ўтган, меҳнатда пишганман. Ҳозир ҳам боғ парвариши билан шуғулланаман. Болаларим, набираларим биз қилайлик, дейишади. Ўтирсам ўтириб қоламанда, болам. Ҳаракат қилиб турмасам бўлмайди. Меҳнаткаш одам бамисоли иш қуролига ўхшайди. Бир-икки кун ишламадими, тамом, занг босади. Менинг ҳали ниятларим кўп. Боғимни кенгайтирмоқчиман. Ўрик, анор, узум экаман. Оллоҳ умр берса, ҳали кўп ишлар қиламан. Янаги келганларингда янги боғнинг меваларидан тотиш насиб этсин.

Тўлан НИЗОМ,
Ўзбекистон халқ шоири.
В. ТОЖИМАТОВ,
журналист.

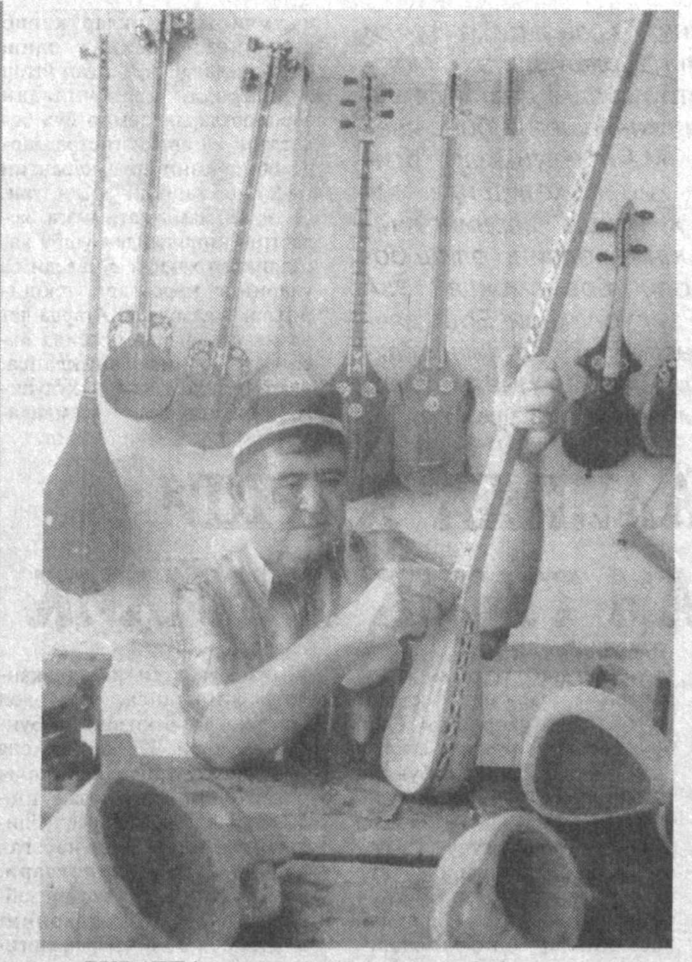

СУРАТДА: миллий мусиқа асбоблари устаси Ҳамроқул Ҳайдаров.
Тоҳир НОРҚУЛОВ (ЎзА) олган сурат.

ОҒОЧГА ЖОН БАҒИШЛАБ

Самарқандлик Ҳамроқул Ҳайдаров эл назарига тушган усталардан. Миллий мусиқа асбоблари ясаш мактабини ташкил этган бу қўли гул инсон қадимий миллий анъаналаримизни давом эттириш ва ёшларга ўргатишни ўз ҳаётининг мазмуни деб билади.

Саккиз йилдирки, ушбу санъат мактаби ҳунар ўрганишга қизиққан ёшларнинг севимли даргоҳига айланган. Унда меҳр билан ҳунар ўрганаётган олти нафар ёш уста — Бобомурод, Дилмурод, Умар, Бобур, Дилшод ва Рустам устоз Ҳамроқул аканинг ишончини қозонган шогирдлардир.

Санъат мактаби ҳунармандлари ясаётган бетакрор шарқона нақшлар уйғунлигидаги танбур, дутор, рубоб, уд, ғижжак каби мусиқа асбоблари бир неча бор танловларда юқори баҳо олган. Жумладан, Самарқандда ўтган вилоят “Ташаббус-2001” танловида уста Ҳамроқул Ҳайдаров энг яхши ҳунарманд номинацияси бўйича иккинчи ўринга сазовор бўлган.

— Президентимиз Ислом Каримов миллий ҳунармандчиликни ривожлантиришга алоҳида эътибор бермоқда, — деди Ҳамроқул Ҳайдаров ЎзА мухбирига. — Бу эса биз, ҳунармандларни янада изланишга даъват этади. Асли касбим — ўқитувчи. Чолғу асбобларини ясашни тошкентлик уста Олим Азизовдан ўрганган эдим.

Нафақага чиққунга қадар ўқувчиларга математика фанидан дарс бердим. Сўнгра ушбу ҳунарга қизиққан ёшларни йиғиб, уларга соз ясашни ўргата бошладим.

Созларни маҳаллий хомашё — тут, жийда, ёнғоқ, ўрик, чинор, қайроғоч сингари дарахтлардан ясаймиз. Бу жуда қийин ва сирли жараёндир. Хомашёга дарров ишлов берилмайди. У икки-уч йил нам жойда сақланиб, сўнг авайлаб қуритилади. Масалан, танбур ясаш учун камида икки йил вақт кетади. Танбур косаси йўнилгандан сўнг меъёрида қуритилса, у тезда ёрилмайди, товуши жарангдор бўлади. Мактабимиз ҳунармандлари мусиқа асбобларининг ўн етти турини ясай олади.

Айни чоғда уста мамлакатимиз мустақиллигининг ўн бир йиллигига тўёна сифатида санъат мактабининг янги биносини ишга туширишни режалаштирган.

Насиба ЗИЁДУЛЛАЕВА,
ЎзА мухбири.

Санъатга бахшида умр

Меҳр йўли

Фарангистонлик файласуф Вольтернинг шундай сўзи бор: «Доимий роҳатда бўлганинг, демак, бу – ҳеч қачон роҳатланмаганингдир!»

Машҳур файласуф нима демоқчи? Эришилган ютуқ замирида фақат меҳнат борлигига ишора қилмоқдами? Ёки инсонни машаққатлар улғайтирмоғини таъкидлаб, чин заҳматгина унга ҳақиқий роҳатни бахш этади, демоқчими? Ҳар ҳолда мана шуниси ҳақиқатга яқинроқ. Республика Ёш томошабинлар театри актрисаси Шамсиқамар Мансурова билан суҳбатлашганимда у дилидан кечганларини ҳаяжон аралаш сўзлай бошлади: «Киши ҳаётда ўзига ишониб яшаши керак. Ишонч туйғуси унинг билими, тажрибаси ва иродасини бир бутун қилиб мужассамлаштиради. Ана шундагина биз катта мақсад томон илгарилаймиз». Ҳа, ҳар одамда уни машаққатларни енгишга ундовчи, доимо олдга чорловчи яширин бир куч мавжуд бўлади. Аслида бу куч фақат ишончнинг ўзимикин? Балки бошқачароқ бўлган яна нимадир бизга ёрдам берар? Хўш, нима?

– Менимча, бу меҳр бўлса керак, – дейди актриса.

Суҳбатимиз бошланиб кетади.

– Энди шу гапимни исботлаб берай, – дейди у. – Театрда иш бошлаганимга қарийб ўттиз йилча бўлди. Бу йиллар қийинчиликлар, изланишлару ташвишлар оралиғида кечди. Мен иш фаолиятим давомида бир нарсага амин бўлдим. Ижод кишисининг омади унинг ҳаракатида экан! Муттасил ҳаракатга ундовчи куч эса — меҳр. Яқинларингга, оилангга, касбингга... Назаримда, шу меҳрнинг борлиги учун мен саҳнама-саҳна ўсдим, жамоанинг ишончини қозондим. Биласизми, болалик кезларимда нуқул раққоса бўламан дердим. Бундан қирқ йилча аввал Тошкентга кўчиб келганимизда дарсдан бўш пайтларимда Темирйўлчилар санъат саройидаги рақс тўгарагига ҳам қатнардим. Ҳаёт ҳамиша ҳам орзу қилганингдек бўлавермас экан. Оиламиздагилар санъатни астойдил қадрлашса-да, менинг раққоса бўлишимдан кўра бошқа бирор касбни эгаллашимни маъқул топишди. Алоқа техникумига кириб ўқий бошладим. Санъаткор бўлиш орзуси бирор лаҳза мени тарк этмади. Ниҳоят, Тошкент театр ва рассомлик институтига киришга муваффақ бўлдим. Нина Тимофеевадан актёрлик маҳоратини, Назира Алиевадан саҳна нутқини ўргандим. Бу икки профессор аёлнинг ўгитлари кейинчалик театрда ҳеч қийналмай иш бошлашимда кўмакчи бўлган десам янглишмайман. Ўзим фаолият кўрсатган улуғ даргоҳда Гуландом Ғуломова, Омон Шарипов сингари кўплаб театр фидойиларининг саъй-ҳаракатлари билан саҳна маданиятини ўзлаштирдим. Ёдимда, қарилик нафақасига чиққан кекса санъаткорлар театримизга тез-тез келиб туришарди. Ўзлари ишлаган бу даргоҳнинг режалари, бизнинг изланишларимиз билан қизиқишарди. Ҳатто, айримлари бетоб ҳолида ҳам театрга бирров келиб, биз билан суҳбатлашиб кетишни унутишмасди. Шунда ҳайрон бўлардим. Бунга сабаб нима экан-а, деб ўйлардим. Кейин билдимки, касбга бўлган меҳр бора-бора садоқатга айланаркан. Садоқат эса уларни кўринмас иплар билан театрга маҳкам боғлаб тураркан. Қанийди, ҳар биримиз ана шундай кучли садоқат туйғуси билан яшай олсак...

– Саҳна ҳаёти сизга нима берди? Очиқроқ айтганда, саҳнада кечган тақдирингиздан розимисиз?

– Ҳа, розиман, деб қўя қолсам бўладию, лекин бу жавобимдан ўзим қониқмайман. Биласизми, ҳар бир ролни бажарганимдан сўнг ўзимни худди соҳил томон яқинлашаётган кема йўловчисидек ҳис этардим. Мана шу илгарилаш туфайли фақат театрда эмас, балки оилам, яқинларим ва умуман одамлар олдида янада масъулиятлироқ бўлиб бордим. Ролларимга (у хоҳ катта, хоҳ кичик бўлсин) худди фарзандимдек қараб, меҳр билан ижро этардим. Айниқса жажжи томошабинларимнинг юзу кўзларида ҳаяжон ва ҳайратни кўрганда завқланиб кетган пайтларим кўп бўлган. Ахир бола халқи беғубор, у ростгўйликни қадрлайди, сохталикни кечиролмайди. Шундай экан, театрга келган бола «ахир бу шунчаки томоша-ку, актриса эса роль бажараяпти» деган хаёлга бормаслиги керак. Биз болаларнинг ишончини қозониш учун бутун борлиғимиз билан ўйнаймиз. Саҳнада турли образларни яратдим. «Минг бир кеча»да – Шаҳризода, «Сенинг тақдиринг»да – Шаҳло, «Учар табиб»да – холавачча, «Меҳр кўп кўргиздим»да – врач, «Ўрмон қўшиғи»да – кийик, «Олтин япроқ»да – Гўзал аёл, «Алп Жамол»да – келин, «Сирли сандиқ»да – Қиммат... Бу ролларимнинг ҳар бири мен учун қадрли. Кейинги йилларда яратган энг севимли ролларимдан бири «Алпомиш» бадиий фильмидаги Бодом бикач роли бўлди.

1993 йилда «Йилнинг энг яхши актрисаси» деган эъзозли номга сазовор бўлдим. 1999 йилда эса «Саҳна санъати маликалари» республика танловида яхши ўринни эгалладим. «Энг яхши аёл образи учун», «Хумо қуши» кўрик-танловларида ҳам қатнашиб, совринлар олганман. Айтишим кераки, ҳаётда эришган биринчи ютуғим – оилам, умр йўлдошим билан бир-биримизни тушуниб яшашимиз бўлса керак... Эсимда, ўғлим кичиклигида бетобланиб, бироз муддатга ишдан бўшашимга тўғри келди. Ўша кезларда театримиз томошалари ҳар гал телеэкранда намойиш этилса, кўзларимдан дувиллаб ёш оқаверарди. Умр йўлдошим менинг бу аҳволимни сезиб (у киши ҳам ижод кишиси) юрган экан. Бир куни менга «Энди ишингизга борақолинг», деди. Ўшанда бу инсондан шунчалик миннатдор бўлгандимки! Киши учун фақат оила бахтининг ўзи камлик қиларкан, у қачонки жамият юмушларида ҳам иштирок этса, ҳамкасблари билан бирга бўлса, бу бахтни янада тўлароқ ҳис этади. Яна бир ютуғим шундаки, театрда иш бошлаганимда менга яхши актёрлар устозлик қилишди. Манзура Ҳамидова, Муҳаббат Йўлдошева, Воҳид Қодиров сингари ажойиб санъат жонкуярларининг ўгитларидан баҳраманд бўлдим. Ҳозирда ҳам ажойиб режиссёр Омон Салимов етакчилигида яхши ишлар бошлаганмиз. Бу тиниб-тинчимас инсон мустақиллик йилларида театримиз шуҳратини оширди. Эндиликда чет элларда ҳам томошабинларимиз бор. Театрда ўз мавқеим, ўз ўрним борлигини ўзим учун бир бахт, деб биламан.

– Умуман, бахт тушунчаси нима, ўзи?

– Ижод кишилари каби гоҳида ўз-ўзим билан ёлғиз суҳбатлашаман. Шунда «Мана, ардоқли оилам, ёнимда кўнглим бўшлиқларини тўлдириб тургувчи азиз инсон, ўз келажаклари сари дадил бораётган билимдон фарзандларим, мени элга яқин қилгувчи севимли касбим бор. Бундан ортиқ бахт борми менга!», – деган ёруғ ўйлар хаёлимдан ўтади. Лекин, биласизми, инсон фақат ўз шахсий қувончларини бахт деб билса, у ҳаёт мазмунини чуқур тушуниб етмаган бўлади. Ахир бахт жуда кенг тушунча! Қаранг, сахий ва дилкаш одамлар билан биргаман. Истиқлолга эришган гўзал юртда яйраб ижод қилаяпман. Атрофимда мени қўллаб-қувватлагувчилар кўп. Ўзбекистонимизни дунё таниди, тан берди. Мен эса шу тенгсиз ўлканинг бир фуқаросиман. Назаримда, мен учун ҳақиқий бахтнинг ўзи шу. Оиламга, касбимга, одамларга бўлган меҳрим эса ана шу бахт туйғусини бир қадар улғайтириб боради.

...Шамсиқамар Мансурова меҳнату ижод заҳматидан бахт топиб яшаётган актриса. У ҳаёти ва иш фаолияти жараёнида меҳр йўлини босиб ўтди. Бу йўл кенгайгандан кенгайиб, уни ҳамон олға чорлаётир.

Меҳр йўли... Бу йўлнинг ҳали давоми бор.

Гулчеҳра ЖАМИЛОВА.

Шифобахш ичимлик

Қимизнинг хосиятлари

Маҳаллий аҳоли қадимдан қимиз номи билан юритилувчи ичимликдан фойдаланиб келган. У одатда бия ва бошқа чорва молларининг қаймоғи олинган сутидан тайёрланадиган ичимлик. Қимиз иштаҳага барака берибгина қолмай, шифобахш хусусиятлари билан ҳам ажралиб туради. Агар бир литр миқдорида бия қимизи ичиладиган бўлса, киши танаси 20 грамм оқсил билан таъминланади. Бу 100 грамм лаҳм мол гўштининг оқсилига тўғри келади. Маълумки, оқсил тана ҳужайра ва тўқималарининг таркиб топиши учун зарурий омил ҳисобланади. Қимиз таркибидаги оқсил сутдаги оқсилга қараганда киши аъзоларига енгил сингийди.

Таркибида кўп миқдорда кальций тузларини сақлайди. Ўз навбатида асаб тизими фаолиятининг яхшиланишига олиб келади. Сил хасталигида кальций тузлари жароҳат ўчоқларининг тузалишига мойиллик яратади. Шунингдек, суяклари озорланган, бўксаси синган кишиларга эмлик қилиши билан ажралиб туради.

Рисоладаги қимиз таркибида A, C ва B гуруҳидаги дармондорилар бўлади. Маълумки, бу ҳаётбахш омиллар ўз навбатида кишининг асаб тизимини мустаҳкамлайди, аъзоларда модда алмашинувига ижобий таъсир кўрсатади, камқонлик ҳамда меъда касалликларини даволашда самара беради. Қимиз ичилганида у меъда ва ичак йўлидан ўтар экан, силлиқ мушакларнинг қисқаришига ижобий таъсир кўрсатади. Айни саратон, иссиқ кунларда қимиз кишини яхшигина терлатади. Бу ҳолат ўз навбатида аъзоларда ҳосил бўладиган ортиқча моддаларни чиқариб юборишда катта аҳамиятга эга.

Агар овқатланишдан олдин 200-500 миллилитр миқдорида қимиз ичиладиган бўлса, у иштаҳани очиши билан бирга овқатнинг ҳазм бўлишини осонлаштиради. Меъда шираси кам, нордонлик муҳити оз бўлган кишилар қимиздан 1-2 стакан миқдорида овқатдан ярим соат кейин ичишлари тавсия қилинади. Мабодо меъда нордонлиги ошиқ бўлса, у ҳолда шунча миқдордаги қимизни овқатланишдан олдин ичиш фойда бериши тўғрисида маълумотлар бор. Буйрак, жигар шамоллаши билан боғлиқ бўлган хасталикларда, семириб кетиш, ниқриз (подагра) ва диабет касаллигида қимизни шифокор маслаҳати билан ичган афзал. Шуни эслатиш жоизки, ичимликни уч кун давомида сақлаш мумкин. Акс ҳолда у ўзининг шифобахшлик хусусиятини йўқотади.

Маннон НАБИЕВ,
доғишунос.

Соғлиқни сақлаш вазирлиги Хоразм вилояти давлат санитария-эпидемиология назорати маркази бош врачи С. Машариповга рафиқаси

Онабиби ҚУРБОНОВАнинг

бевақт вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Ўзбекистон врачлар ассоциацияси ҳайъати ассоциация раисининг ўринбосари, Тошкент вилояти кўз микрожарроҳлиги маркази раҳбари Зафар Сидиқовга рафиқаси

Моҳира СИДИҚОВАнинг

бевақт вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети ректорати фалсафа кафедраси доценти Шавкат Шоисломовга волидаи муҳтарамаси

ЖАМИЛА аянинг

вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

«Халқ сўзи»
«Народное слово»

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир:
Аббосхон УСМОНОВ

Таҳрир ҳайъати:
Э. БОЛИЕВ (масъул котиб — «Халқ сўзи»),
М. ЕГОРОВ (масъул котиб — «Народное слово»),
Ш. ЖАББОРОВ (бош муҳаррир ўринбосари — «Халқ сўзи»),
С. ЗИНИН,
М. МИРАЛИМОВ,
С. МУҲИДДИНОВ,
Ш. РИЗАЕВ,
М. САФАРОВ,
Р. ФАРҲОДИЙ,
И. ХУДОЁРОВ,
И. ШОҒУЛОМОВ,
О. ҚАИПБЕРГЕНОВ (бош муҳаррир ўринбосари — «Народное слово»),
Ў. ҲОШИМОВ.

БЎЛИМЛАР:
Ижтимоий-сиёсий ҳаёт — 133-57-34; 133-78-92
Иқтисодиёт — 136-36-65; 132-10-65
Маънавият ва маърифат — 136-35-60;
Газетхонлар билан алоқа ва минтақалар — 136-29-89, 133-07-48;
Фан, соғлиқни сақлаш ва халқ таълими — 132-12-08;
Янгиликлар ва халқаро ҳаёт — 132-11-15;
Котибият — 133-10-28;
Эълонлар — 136-09-25.

Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида 00001-рақам билан рўйхатга олинган.
Буюртма Г — 777,
27606 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ.
Офсет усулида босилган.
Қоғоз бичими А—2.
Сотувда баҳоси эркин нархда.

Газета таҳририят компьютер базасида терилди ҳамда операторлар Ж. ТОҒАЕВ ва З. БОЛТАЕВ томонидан саҳифаланди.

Навбатчи котиб — Ю. ҲАМИДОВ.
Навбатчи муҳаррир — Н. ТОШЕВ.
Навбатчи — О. РАЖАБОВ.
Мусаҳҳиҳ — Ш. МАШРАББОЕВ.

МАНЗИЛИМИЗ: 700000, ГСП, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.

Таҳририятда ҳажми 5 қоғоздан зиёд материаллар қабул қилинмайди.
[t] — тижорат материали.

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41.

Босишга топшириш вақти — 21.00.
Топширилди — 22.20.
1 2 3 4 5 6